

Actualiteiten Gemeentefinanciën

VNG Overijssel
28 september 2023

1

Wat gaan we bespreken?

- Uitkomsten BMC en reactie Taskforce
- Gesprekken met het kabinet (2 juli en 6 september)
- Verkiezingsprogramma's
- Op naar de formatie (en de ALV op 1 december)

2

Taskforce Taken en Middelen Gemeenten

- Tussenbericht ALV 14 juni:
  - Niet kijken naar verhogen belastingen
  - Niet kijken naar bezuinigingen op autonome taken
  - Wel kijken naar taken in medebewind
 Aansluitend gaf VNG een begrotingsadvies om tekort te presenteren
- Onderzoek door BMC. Wat zijn de verwachte effecten van € 3 mld. minder op de volgende terreinen:
  - Sociaal domein
  - Fysiek domein
  - Handhaving en veiligheid

3

Bevindingen BMC

- 40% fysiek domein
  - Vertraging woningbouwopgave, doelstellingen klimaatakkoord, mobiliteits- en energietransitie
- 50% sociale domein
  - Preventie neemt af en wachtlijsten nemen toe
- 10% veiligheid
  - Gemeenten op grotere afstand inwoners door terugschroeven capaciteit.
- Veel verwevenheid binnen en tussen domeinen => effecten werken harder door
  - Integrale benadering en koppelkansen onbenut
  - Projecten vallen stil door ontbreken van essentiële investeringen of inzet

4

Conclusies Taskforce

- Als de structurele korting vanaf 2026 in stand blijft, gaan gemeenten allemaal een **ingrijpende bezuiningsoperatie** in
- Gemeenten kunnen dan niet mee doen in de grote maatschappelijke opgaven, wat leidt tot enorme **stagnatie van de noodzakelijke transities**, terwijl de rol van gemeenten in deze transities groot en in veel gevallen cruciaal is.
- Het **fundament wordt aangetast** met een korting van deze omvang, wat er ook voor zal zorgen dat gemeenten terughoudend zullen zijn in (extra) inzet op andere beleidsterreinen. Bezuinigingen nu leiden, in veel gevallen tot veel hogere maatschappelijke lasten op een later moment.
- Gemeenten kunnen **niet langer meer wachten op duidelijkheid** en staan voor belangrijke en ingrijpende keuzes. Er kan niet gewacht worden op een coalitieakkoord van een nieuw kabinet.
- **Kanteling nodig in interbestuurlijke en financiële verhoudingen!**

5

ALV 14 juni

- Resolutie over gemeentefinanciën:
  - Herstel van het accres vanaf 2026 en niet pas vanaf 2027
  - Definitief schrappen van de opschalingskorting
  - Toereikende en stabiele indexering van het gemeentefonds om loon-, prijs- en volumeontwikkelingen op te kunnen vangen, inclusief de stijging van de zorgvraag
- Moties Beesel (K80) en Leidschendam-Voorburg (M50):
Voer het gesprek met het kabinet!

6

VNG

Gesprekken kabinet

- 2 juli eerste gesprek, voor het eerst erkenning dat taken en middelen vanaf 2026 niet in balans zijn
- Afspraak: 'Overhedenoverleg' met brede kabinetsdelegatie
- Inzet VNG: urgentie benadrukken, vakdepartementen probleemeigenaar maken: *Taskforce Taken en Middelen Gemeenten*

7

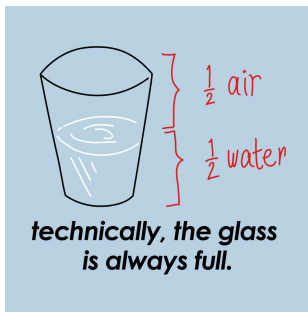
VNG

Overhedenoverleg 6 september: afspraken

- **Oktober: bestuurlijk Overleg financiële verhoudingen**
  - Afschaffen opschalingskorting besluitvorming Voorjaarsnota
  - Mogelijkheden regelgeving incidenteel/structureel
- **Vorbereiding nieuw kabinet**
  - Actuele stand gemeentefinanciën in beeld incl. uitvoeringskracht
  - Afwegingen voor (varianten) nieuwe systematiek
- Jaarlijks een Overhedenoverleg, tweejaarlijks BOFv en betrokkenheid bij formatie

8

VNG

9

VNG

Overige dossiers

- NCNP: onderdeel belastingplan, besluitvorming dit jaar afronden
- Twee onderzoeken onderzoeksagenda herijking (Overige Eigen Middelen en Stapeling kosten sociaal domein) nu echt van start
- Specifieke uitkeringen: eind dit jaar in consultatie
- Jeugdzorg: uitwerking afspraken Hervormingsagenda
- Wmo/Wlz: 'grensgevechten'
- Onderwijshuisvesting: nieuwe berekening achterstand

10

VNG

Ondertussen in de Tweede Kamer...

- Nieuwe financieringssystematiek controversieel verklaard!
- Commissiedebat 4 oktober over gemeentefinanciën tot nader order uitgesteld
- Begrotingsbehandeling BZK/Gemeentefonds: andere planning biedt kansen?

11

VNG

Prinsjesdag

- Nieuwe normeringssystematiek berekend: ca. 700 mln
- Geen extra middelen voor gemeenten, opschalingskorting blijft staan
- Geen merkbaar effect van controversieel verklaren
- *Op naar de formatie!*

12

VNG

Intermezzo: nieuwe normeringssystematiek (?)

- Indexering op basis van nominaal BBP:
  - Loon/prijsontwikkelingen: prijspeil CEP lopende jaar
  - Volumeontwikkelingen: gemiddelde gerealiseerde volumegroei t-9 t/m t-2

Aankondiging in Voorjaarsnota 2023, geen bestuurlijke besluitvorming over geweest, maar BZK/FIN zien dat ander.

- Moet wat VNG betreft worden aangepast om acceptabel te zijn:
  1. Kosten gemeenten groeien sneller dan het BBP
  2. Zorgkosten groeien nog sneller, dus dat meenemen in bepalen index
  3. 'Plat doortrekken' accessen, anders is het niet per se stabiel

13

VNG

Doorrekening verkiezingsprogramma's

- CPB heeft [Startnotitie Keuzes in Kaart](#) gepubliceerd:
  - Opschorten opschalingskorting in basispad
  - Maximale korting op GF/PF €0,5 mld. in 2028
  - Efficiencykortingen bij decentralisaties alléén bij overtuigend bewijs
  - Vanaf 2027 normering volgens koppeling BBP
  - Oormerken middelen kost 10% extra
  - Middelen jeugdhulp worden vanaf 2025 structureel doorgetrokken

14

VNG

Verkiezingsprogramma's: goed nieuws?

- **BBB:** "Gemeenten en provincies moeten financieel vrij en gezond zijn. Ze moeten consistent genoeg geld krijgen en niet meer afhankelijk zijn van incidentele fondsen en specifieke uitkeringen (SPUK's)
- **CDA:** We geven gemeenten voldoende geld om te kunnen investeren in bibliotheken, bushaltes, zwembaden buurthuizen en goede scholen voor onze kinderen.
- **CU:** Om te voorkomen dat gemeenten in 2026 massaal moeten bezuinigen (...) stoppen we 2 miljard euro extra in het gemeentefonds. (...) We schrappen de besparing van 511 miljoen (op de jeugdzorg) die nu nog in de boeken staat.

15

VNG

Verkiezingsprogramma's: goed nieuws?

- **D66:** We waarborgen zo dat gemeenten en provincies voldoende middelen hebben voor hun taken en maken het gemeente- en provinciefonds stabiel en voorspelbaarder. Daarvoor kijken we bijvoorbeeld naar het stoppen met de achterhaalde opschalingskorting, het schrappen van de taakstelling voor de jeugdzorg en extra middelen voor onderwijshuisvesting. (...) De financiële verhoudingen tussen Rijk, provincies en gemeenten moeten beter.
- **GL/PvdA:** De opschalingskorting wordt afgeschaft. (...) We draaien de ingeboekte extra bezuiniging terug. (...) De groei van het gemeentefonds moet voldoende zijn om de kosten te dekken die gemeenten maken.

16

VNG

Verkiezingsprogramma's: goed nieuws?

- **SP:** Veel gemeenten kampen met grote tekorten, (...) Wij stoppen deze kaalslag. Gemeenten krijgen meer geld om te investeren in voorzieningen voor hun inwoners.
- **VOLT:** We zorgen voor een structureel, stevig financieel fundament voor gemeenten. We dringen de voorspelde miljardentekorten terug.
- **VVD:** Een gezonde financiële positie van [gemeenten] is een belangrijk aandachtspunt voor het Rijk. Gemeenten en provincies hebben behoefte aan meerjarige financiële zekerheid.

17

VNG

Op weg naar de formatie...

- 1^e deel rapport Studiegroep Begrotingsruimte (11 september jl.)
- 8 november: publicatie doorrekening verkiezingsprogramma's (niet van alle partijen!)
- 1 december (B)ALV VNG: vaststellen VNG-inzet kabinetsformatie
- December: 2^e deel Studiegroep Begrotingsruimte
- Hoe zorgen we dat de onderhandelende partijen over de goeie informatie beschikken?

18

VNG

Openstaande dossiers

- Opschalingskorting (675 mln)
- De korting vanaf 2026 (ca. 2 mld.)
- Onvoldoende indexering vanaf 2026 (ca. 400-500 mln. per jaar)
- Onderwijsinvesting (1 mld. structureel)
- Uitvoering Participatiewet (1 – 1,5 mld. tekort)
- Jeugdzorg (511 ml. + 380 mln. + onzekerheid over groei)
- Wmo (extra kosten abonnementsstarief + demografische ontwikkeling)
- Invoering Omgevingswet (ca. 300 mln.)
- Achterstallig beheer en onderhoud (ca. 700 mln.)
- *En nog meer...?*

19

VNG

20

VNG

Vooruitblik ALV 1 december

- Op 14 juni afgesproken om uitkomsten Prinsjesdag af te wachten
- Maar: demissionair kabinet!
- *Hoe geven we vervolg aan rapport Taskforce?*
- *Hoe gaan we om met de lange lijst van openstaande dossiers?*
- *Wat wordt de boodschap aan het nieuwe kabinet?*

21